

**КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ
ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ВІДДІЛ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК І МАРКЕТИНГУ**

**Бібліотеки - дітям Кіровоградщини
Підсумки 2017 року**

КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ

ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

**ВІДДІЛ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК І
МАРКЕТИНГУ**

**Бібліотеки – дітям Кіровоградщини:
підсумки 2017 року**

статистично-аналітичний огляд

Кропивницький — 2018

УДК 02(477.65)

Б 59

Відповідальна за випуск Т. С. Манжула
Укладач Н. І. Расторгуєва
Редактори О. В. Ліпей, Л. С. Босюк

Бібліотеки – дітям Кіровоградщини. Підсумки 2017 року : статистично-аналітичний огляд / Кіровоградська обласна б-ка для дітей ім. Т.Г. Шевченка ; уклад. Н. І. Расторгуєва. — Кропивницький, 2018. — 20 с.

У виданні аналізується діяльність бібліотек Кіровоградської області з користувачами-дітьми у 2017 році: зміни, які відбулись у бібліотечній мережі, основні показники, матеріально-технічна база, фінансові надходження і їх використання, кадри бібліотек, стан формування та використання бібліотечних фондів. Висвітлюються значимі соціокультурні заходи, спрямовані на залучення до бібліотеки і читання дітей.

Видання адресоване керівникам бібліотечних закладів області, фахівцям в галузі культурної та бібліотечної справи.

© Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка

Сучасні бібліотеки для дітей – центри доступу до книги й Інтернету, саморозвитку, цікавих зустрічей, корисного проведення часу, загалом, культурний простір для дітей і дорослих, потреба в якому сьогодні виникає і в місті, і в селищі, і в селі. Про те, що бібліотеки краю затребувані переконують нас і надані звіти за 2017 рік.

Мережа бібліотек сфери управління Міністерства культури України в Кіровоградській області станом на 1.01.2018 року нараховувала 568 закладів, у т.ч. 3 обласних – ОДБ ім. Т.Г. Шевченка, ОУНБ ім. Д.І. Чижевського, ОЮБ ім. Маланюка, 105 міських, 460 - що знаходяться у сільській місцевості.

В області функціонують 12 ЦБС (4 міських і 8 районних) до складу яких входять 222 бібліотеки. Решта працюють поза межами ЦБС, з них 24 бібліотеки в ОТГ: Бобринецькій – 4 (2 міських і 2 сільських), Маловисківській – 4 сільських, Новоукраїнській – 8 (ЦБ з 7 філіями), Соколівській Кіровоградського району – 8 сільських.

Також, у структурі 22-х районних, міських, сільських бібліотек працювали *дитячі відділи*: Добровеличківського (3), Знам'янського (2), Кіровоградського (2), Маловисківського (1), Новомиргородського (1), Новоукраїнського (1), Олександрійського (3), Онуфріївського (2) районів, Знам'янської (2) і Кіровоградської (5) міських ЦБС.

Серед загальної кількості публічних бібліотек виокремлюються **29 спеціалізованих бібліотек для дітей**: ОДБ ім. Т.Г. Шевченка, 14 районних, 12 міських, 2 сільські. На 1 бібліотеку менше за 2016 р.

Вибула з базової мережі закладів культури Новоукраїнська районна дитяча бібліотека, яка стала філією ЦБ Новоукраїнської ОТГ і, відповідно, втратила притаманний їй статус та функції. Цьому передували прийняті і погоджені з Міністерством культури України рішення керівництва ОТГ. На звернення виконавчого комітету Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області (лист від 17 березня 2017 р. № 112/02-43) про виключення з базової мережі бібліотек, Міністерство культури України листом від 21.04.2017 р. № 58/22-2/26-17 «Щодо виключення з базової мережі закладів культури» погодило «...виключення з базової мережі закладів культури Новоукраїнської ОТГ районної дитячої бібліотеки, Новоукраїнської комунальної міської бібліотеки №1, №2, Звірівської комунальної сільської бібліотеки, Мар'янопільської,

Камяномостівської, Воронівської сільських бібліотек у зв'язку з їх реорганізацією у відповідні філії центральної бібліотеки Новоукраїнської міської ради».

На підставі існуючих законодавчих документів та листа Міністерства культури України «Щодо виключення з базової мережі закладів культури» 17 сесія Новоукраїнської міської ради восьмого скликання прийняла рішення «Про реорганізацію бібліотечних закладів Новоукраїнської об'єднаної територіальної громади» від 13 червня 2017 р. № 541 згідно якого юридична особа Новоукраїнська районна дитяча бібліотека була реорганізована у дитячу філію Новоукраїнської центральної бібліотеки шляхом приєднання до юридичної особи Новоукраїнської центральної бібліотеки.

Рішенням 21 сесії Новоукраїнської міської ради восьмого скликання від 12 вересня 2017 р. № 627 затверджена базова мережа закладів культури Новоукраїнської міської ради куди увійшла юридична особа – Новоукраїнська центральна бібліотека з відокремленими підрозділами - філіями. Після реорганізації були внесені зміни до штатного розпису Новоукраїнської ЦБ. Керівника РДБ переведено на посаду провідного бібліотекаря дитячої філії Новоукраїнської ЦБ.

Огляд роботи спеціалізованих бібліотек для дітей

(без даних по обласній бібліотеці для дітей ім. Т. Г. Шевченка)

Роботу 28 бібліотек для дітей забезпечували **94 фахівці**. За освітою: 48 – з повною вищою, у т.ч. 31 – бібліотечною, 46 – базовою вищою, у т.ч. 37 – спеціальною. Зменшилася на 5,6% кількості працівників з бібліотечною освітою порівняно з 2016 р. За *стажем* бібліотечної роботи: 4 особи – до 3-х років, 6 осіб – 3-9, 18 – 10-20 і 66 – понад 20 років. Поступово відбувається омолодження кадрів: на 14% менше осіб зі стажем понад 20 р., у порівнянні з 2016 р., на 4% – 10-20 р.

У режимі *повного робочого дня*, як і в 2016 р., працювали 92 (97,9%) особи.

Разом з тим, мали місце: часта зміна кадрів протягом року в Устинівській РДБ, вакансії на посаду бібліотекаря в Голованівській і Устинівській РДБ; вимушена робоча зайнятість (0,75 ставки) працівників Помічянської МДБ; коригування показників по Благовіщенській і Бобринецькій РДБ, де у 2016 р. відбулося скорочення штатів. Подібна ситуація з кадрами негативно

позначилася на роботі бібліотек для дітей. Показники 2017 р. по користувачам, відвідуванню і видачі документів перевиконані, але менші у порівнянні з 2016 роком.

Бібліотеками для дітей області протягом 2017 р. *обслужено 47,8* тис. користувачів різного віку (на 0,7 тис. менше 2016 року). План виконано на 102,3%.

За *єдиною реєстраційною картотекою* читачами бібліотек стали 31,1 тис. осіб, з яких *дітей до 15 років* – 84,2%. Особи старшого віку склали 15,8%. Серед вікових категорій дітей спостерігалось збільшення читачів *дошкільного віку* – 2730 осіб, на 210 більше проти 2016 р. Збільшилася кількість користувачів-дошкільників по Бобринецькій, Голованівській, Долинській, Новгородківській РДБ, МБ філіях №№ 12, 19 для дітей Кіровоградської МЦБС, ДКМДБ м. Світловодська, СДБ с. Рівне Новоукраїнського району, дитячій філії Новоукраїнської ЦБ ОТГ.

Серед соціальних категорій користувачів дитячих бібліотек - *106 дітей із сімей ВПО*. Активно працюють із цією категорією населення Олександрійська ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна, яка реалізує проект ДоброДій (результат перемоги в проекті «Сприяння відбудові та сталому розв'язанню проблем ВПО та постраждалого від конфлікту населення в Україні», що впроваджується Міжнародною організацією з міграції (МОМ) за фінансування Європейського Союзу); Новгородківська РДБ, працівники якої 1 раз на місяць відвідують, за домовленістю, гуртожиток, де живуть сім'ї ВПО і проводять там заходи та Світловодська бібліотека-філія № 8 для дітей.

Видача документів користувачам склала 972,38 тис. прим. План виконаний на 104,1%. У порівнянні з 2016 р. більше на 1,1 тис. прим. Продовжує зростати видача документів *державною мовою* – 708,4 (72,8%) тис. прим. від загальної документовидачі, що на 32 тис. прим. більше за 2016 рік. Також, спостерігається зменшення видачі книг і збільшення періодики: *книг* видано 756,8 тис. прим., менше на 11 тис. за 2016 р., *періодики* – 203,6 тис. прим., що на 11 тис. більше 2016 р.

Загальний показник **«відвідування»** – 585,3 тис. План виконаний на 129,6%. З кожним роком збільшується саме кількість *індивідуальних приходів користувачів* до бібліотек. У 2017 р. вони склали 69,3% від загальної кількості відвідувань, на 1,2% більше за 2016 рік. У *масових заходах взяли участь* 71,7 тис. (12,2%) осіб від

загального числа відвідувань. *Доступом до Інтернет* в дитячих бібліотеках скористалися 55,3 тис. відвідувачів, що на 2,0 тис. більше 2016 р.

Звернень на *11 веб-сайтів* бібліотек для дітей – 108,3 тис. осіб. Не працював протягом року сайт Вільшанської РДБ.

Читаність – 20,3 (на 0,3 більше 2016 року), *середнє відвідування* – 12,2 (на рівні 2016 року).

«Гарний бібліотечний фонд не обов'язково має бути великим, особливо в новому світі цифрової інформації. Відповідність фондів потребам місцевої громади важливіша, ніж обсяг фонду» (рекомендації Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій (ІФЛА) п. 4. 4).

Документний фонд бібліотек для дітей станом на 1.01.2018 р. нараховував 572,2 тис. прим. На 14,5 тис. прим. менше за 2016 р. За видовою ознакою у фонді переважають *книги* – 97,4%, *періодика* склала – 2,4%, *аудіовізуальні документи* – 0,1%, *електронні видання* – 0,1%. *За мовами*: державною – 54,4% (на 1,3% більше за 2016 р.), російською – 45,5% (менше на 1,3% за 2016 р.), національних меншин та іноземною – 0,1%.

Показник *обертаності фонду* – 1,7, на 0,1 більше за попередній рік. *Забезпеченість документами* на одного користувача, в середньому, 11,9 прим. *Оновлення фонду* – 1,8, на 0,1% більше 2016 р.

Протягом 2017 р. **надійшло 10,4** тис. прим. документів, більше на 0,6 тис. прим. за 2016 р. На 85,5% це україномовні видання. Серед джерел поповнення фондів: *книги* отримані за держпрограмою, через обмінні фонди ОУНБ ім. Д. Чижевського – 37,0%, придбані в магазинах і видавництвах – 24,4%, *дарунки* (читачів, спонсорів) – 9,3%, *повернуті читачами замість втрачених, за переобліками* – 7,6%, а також, отримані через укрупшту періодичі видання – 21,7%. Позитивно, що 17 (58,6%) бібліотек для дітей придбали *книги* за рахунок коштів загального фонду бюджету.

Були використані й *альтернативні джерела* поповнення фондів. Проводилися акції: «Подаруй бібліотеці книгу» (Добровеличківська РДБ), «Твори добро. Даруй бібліотеці» (Олександрівська РДБ), під час Міжнародного дня дарування книг (Олександрійська ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна, Помічнянська МДБ). Дарували *книги* місцеві автори, громадські організації, читачі.

Найбільшу кількість документів – від 400 до 800 прим., отримали Благовіщенська, Бобринецька, Добровеличківська, Олександрівська, Петрівська РДБ, бібліотеки-філій №№ 11, 12 для дітей Кіровоградської МЦБС, ЦДБ ім. Ю.Гагаріна Олександрійської МЦБС, дитяча філія Новоукраїнської ЦБ ОТГ. Найменше – від 111 до 200 прим. мали Компаніївська, Новгородківська, Новоархангельська, Устинівська РДБ, Новомиргородська МДБ, філія № 8 для дітей Світловодської ЦМБС, Витязівська СДБ Бобринецького району. Практично відсутні надходження до Світловодської ДК МДБ – 15 прим.

Невід'ємною складовою частиною фонду бібліотек є *періодичні видання*. У середньому кожна бібліотека для дітей в 2017 р. отримувала 11,9 прим. періодики. Слід зазначити, що лише завдяки коштам спецфонду та спонсорським отримували періодику Гайворонська, Компаніївська, Олександрівська, Устинівська РДБ, бібліотеки для дітей – філії Кіровоградської, Світловодської МЦБС. Найбільше – 17-40 назв періодичних видань мали: Благовіщенська, Олександрівська, Петрівська РДБ, ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна Олександрійської МЦБС, дитяча філія Новоукраїнської ЦБ. Мізерну кількість – від 3 до 6 назв періодики, отримували Гайворонська, Новгородківська, Новоархангельська, Устинівська РДБ, Новомиргородська МДБ, бібліотека-філія № 8 Світловодської ЦМБС. Світловодська ДКМДБ залишилася без передплати.

Бібліотеки для дітей працювали над упорядкуванням документного фонду. **Вибуло** у 2017 р. 24,9 тис. прим., на 6,7 тис. прим. більше 2016 р. Причини списання: 78,6% – за зношеністю, 17,2% – морально застарілі, 2,8% – втрачені користувачами, 0,1% – за результатами переобліків, 1,3% – дублетні. *Вибуття за мовами:* 34,7% – українською, 65,3% – російською.

Розпочалася робота над впровадженням УДК в практику роботи бібліотек: шифрування нових надходження, внесення змін до розстановки фонду, ДБА, облікових записів фонду тощо.

У звітному році відбулися позитивні зміни в **матеріально-технічній базі** дитячих бібліотек. Отримали *комп'ютерну техніку*: Новомиргородська МДБ – ПК і багатофункціональний пристрій; Компаніївська РДБ – ноутбук, проектор та екран; дитяча філія Новоукраїнської ЦБ – ноутбук, кольоровий принтер. Завдяки перемозі у грантовому проекті Олександрійська ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна має фотоапарат, проектор, ноутбук, музичне обладнання; ляльковий

театр; обладнання для кімнати психологічного розвантаження дітей (сухий басейн, сенсорний душ, лава-лампа, світильник-проектор зірок «Зоряне небо», антистресові пуфи), пальчиковий театр для малечі та багато інших потрібних речей, необхідних сучасній креативній бібліотеці.

На кінець звітнього року 96% дитячих бібліотек мали: 94 одиниці комп'ютерів (на 2 більше 2016 р.) і 68 одиниць копіювально-розмножувальної техніки, 41 одиницю мультимедійного обладнання. *Засоби зв'язку*: 25 бібліотек для дітей мають електронну пошту, 19 – стаціонарний телефонний зв'язок, Світловодська МДБ – факс. Доступом до мережі Інтернет забезпечені 25 бібліотек для дітей.

Поліпшилася **матеріальна база** 7 закладів: Благовіщенської, Гайворонської, Добровеличківської, Вільшанської, Новгородківської, Петрівської РДБ, Олександрійської ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна (ремонт приміщень, заміна вікон на енергозберігаючі склопакети, встановлення опалення, придбання меблів).

У 2017 році бібліотеки для дітей були **профінансовані** на 8 млн 809,3 тис. грн, що на 2 млн 519,7 тис. грн більше 2016 р. (оплату праці, комплектування фондів, проведення ремонтів, придбання основних засобів). Зокрема, на *комплектування бібліотечних фондів* використано 383,3 тис. грн, що на 226,4 тис. грн більше 2016 р. У т. ч., коштів загального фонду – 104,0 тис. грн, що також на 24,1 тис. грн більше, ніж у 2016 році.

Проведено *ремонтні роботи* на суму 106,7 тис. грн коштів загального фонду, більше на 71,6 тис. грн, ніж у 2016 році.

Здійснені *придбання основних засобів* на 26,8 тис. грн, що на 44,7 тис. грн менше за 2016 р. У т.ч. 20,0 тис. грн за рахунок коштів загального фонду.

Надходження коштів *до спеціального фонду* бібліотек для дітей становили 292,0 тис. грн, з них кошти від надання платних послуг – 47,1 тис. грн, що у порівнянні з попереднім роком більше на 3,2 тис. грн. Виконання до плану – 116,3%. *Найбільше коштів* від надання платних послуг отримали Олександрійська ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна (11,0 тис. грн), п'ять філій для дітей Кіровоградської МЦБС (від 2,9 до 4,2 тис. грн), Олександрівська (2,0 тис. грн), Петрівська (2,0 тис. грн), Бобринецька (1,8 тис. грн), Гайворонська і Новгородківська (по 1,5 тис. грн) РДБ. Кошти використано на придбання книг, передплату періодики, поліпшення матеріально-

технічної бази.

Належність бібліотек до **груп за оплатою праці** розподілилися таким чином: 7 – до 3-ої групи, 13 – до 4-ої, 9 – поза групою.

Як **методичні центри** для підвідомчих бібліотек з питань організації роботи з дітьми центральні міські та районні бібліотеки для дітей забезпечували *підвищення кваліфікації* бібліотекарів. Провели самостійно чи спільно з бібліотеками для дорослих 203 різних форми навчань: семінари, практикуми, стажування, тренінги, майстер-класи, творчі лабораторії, школи молодого/сільського бібліотекаря, дні: методичні, творчої ініціативи, професійного спілкування тощо.

Не менш уваги приділили вивченню потреб і запитів користувачів, затребуваності тих чи інших послуг. Проведено 72 *соціологічних, маркетингових досліджень, моніторинги, 166 аналізів читань*, під час яких опитано більше 7,7 тис. учнів 1-9 класів, організаторів дитячого читання.

Здійснили 143 *візди* з надання консультативно-практичної допомоги сільським/міським бібліотекарям. Більше мали можливостей побувати в бібліотеках керівники Вільшаської, Долинської, Компаніївської, Новгородківської, Новомиргородської, Олександрівської, Благовіщенської, Устинівської РДБ, Олександрійської ЦМДБ ім. Ю.Гагаріна. Лише 3-4 візди здійснили керівники Бобринецької, Гайворонської, Голованівської РДБ, жодного відрядження – Новоархангельської РДБ. На що певний вплив мала відсутність транспортно-шляхових сполучень із селами.

Невід'ємною частиною професійної діяльності усіх бібліотек для дітей є **видання** друкованої продукції та створення сучасних форм реклами: презентацій, бук-трейлерів, відеороликів тощо. За рік опубліковано чи представлено он-лайн більше 479 назв. Наклад друкованої продукції склав 4,6 тис. прим. Серед видів друкованих матеріалів популярні: буклети, пам'ятки, закладки, календарики, флаєри, які розповсюджувалися серед користувачів. Створення віртуальних матеріалів активно практикує Олександрійська ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна – 12 відеороликів, відеофільмів, буктрейлерів, які представлені на YouTube: «*Щаслива дитина – квітуча Україна*», «*Бібліомістечко – країна мрій*», «*ТОП-10. Найяскравіші події 2017 року*» та інші. А також, відеоролики, електронні презентації мають ЦДБ і філія № 19 для дітей

Кіровоградської МЦБС, Долинська, Голованівська, Добровеличківська, Олександрівська, Новгородківська та Устинівська РДБ.

Для багатьох бібліотек **ЗМІ та віртуальний комунікаційний простір** є засобом реклами закладу і його послуг. 19 ДБ ведуть 23 власні сайти і блоги. У 2017 р. створила блог Бобринецька РДБ. Частина бібліотек активно використовує аккаунти в «Facebook». Опубліковано в місцевих газетах, прозвучали на радіо і ТБ 480 прес-релізів; 9,9 тис. інформацій представлені в мережі Інтернет. Активно розповідали про свою діяльність Гайворонська, Голованівська, Добровеличківська, Долинська, Компаніївська, Новгородківська, Новоархангельська, Олександрівська, Петрівська РДБ, ЦДБ ім. Ю.Гагаріна і бібліотека-філія № 3 з обслуговування дітей Олександрійської МЦБС, п'ять МДБ Кіровоградської МЦБС, Побузька МДБ, бібліотека-філія № 8 для дітей Світловодської МЦБС, дитяча філія Новоукраїнської ЦБ ОТГ.

Огляд роботи дитячих відділів

Різноманітну роботу по залученню дітей до бібліотеки і читання проводили **22 дитячі відділи**, які функціонували у структурі 4 районних, 7 міських, 11 сільських бібліотек. Їх роботу забезпечували *24 фахівці*: з яких 75% мають вищу та базову бібліотечну освіту, 54,2% – працює більше 20 років, що менше на 1,2% за 2016 р. Відбулися *скорочення штатної одиниці* у дитячому відділі Маловисківської РБ, *заповнення вакансії* по Глодоському дитячому відділу. Статистичні дані по дитячих відділах щодо користувачів за єдиною реєстраційної картотекою ідентичні даним щодо кількості обслужених. *Користувачів* – 13,2 тис. (104% до плану). Але менше на 500 читачів порівняно з 2016 р. так як не виконаний план по користувачах ДВ Маловисківської РБ. *Відвідування* склали 171,6 тис. (133% до плану), але на 6,6 тис. менше 2016 р. *Видача документів* 259,9 тис. (99,7% до плану), що менше на 5 тис. порівняно з 2016 р. Слід відмітити роботу по залученню до читання дітей *дошкільного віку* ДВ Маловисківської і Онуфріївської РБ, Знам'янської ЦУМБ, Липнязької СБ Добровеличківського району, Аджамської СБ Кіровоградського району. Зросла кількість *нових користувачів* у дитячих відділах і

склала 1,7 тис., що на 216 осіб більше 2016 р. *Середнє відвідування* – 12,9, *читаність* – 19,6, на рівні показників бібліотек для дітей.

Документний фонд ДВ нараховує 177,1 тис. прим. документів, на 10,8 тис. менше порівняно з 2016 р. *Отримали* за 2017 р. 3,2 тис. прим. документів, менше на 2,4 тис. прим. за 2016 р. У середньому, кожен ДВ мав 4 назви періодики. Разом з тим, 4 ДВ не отримували періодичних видань для дітей: Тишківський (Добровеличнівського), Глодоський (Новоукраїнського), Богданівський і Дмитрівський (Знам'янського) районів. *Вибуло* 13,9 тис. прим. документів, що на 3,8 тис. прим. більше за 2016 р. Відносні показники: *обертаність* – 1,5, *забезпеченість* – 13,4.

Дитячі відділи Олександрійського району, Маловисківської, Онуфріївської районних бібліотек мають *комп'ютерну і копіювально-розмножувальну техніку* та надають інтернет-послуги дітям. Працівник дитячого відділу Онуфріївської РБ веде ЕК бібліотечного фонду та електронну базу даних «Письменники Кіровоградщини – дітям».

Про проведені заходи ДВ розповідали у *мас-медіа*: ДВ Олександрійської ЦРБ веде сайт «Паросток» і сторінку в соціальній мережі фейсбук, ДВ Маловисківської РБ – блог «Ромашка»; надають пости на сайт ЦР/М/Б дитячі відділи Знам'янської МЦБС, Онуфріївської РБ, Новопраської центральної і Червонокам'янської сільських філій Олександрійської РЦБС.

Огляд роботи бібліотек, що увійшли до ОТГ

Як було зазначено вище, **24 публічні бібліотеки** мережі Міністерства культури України увійшли до складу Бобринецької, Новоукраїнської, Маловисківської, Соколівської Кіровоградського району **ОТГ**. З усіх бібліотек ОТГ організаційно і методично забезпечена діяльність бібліотек в Новоукраїнській ОТГ. Роботу філій Новоукраїнської ЦБ забезпечують 13 фахівців, з яких 7 працює на ставки, 2 – на 0,75 і 4 – 0,5 ставки. Охоплено читанням 74,1% учнів шкіл і дитячих садочків громади. Цифрові показники виконані: користувачів обслужено 2,9 тис., відвідування – 37,4 тис., видача документів – 67,9 тис. прим. *Відносні показники*: середнє відвідування – 12,5, читаність - 22,8. *Документний фонд* для дітей 7 філій ЦБ ОТГ склав 39,1 тис. прим. *Находження* книг і періодики профінансовані із загального фонду бюджету ОТГ. Загалом філії ЦБ отримали 781 прим. документів. *Вибуття* склало 527 прим.

Забезпеченість документами на одного користувача – 22,1, *обертаність* – 1,0.

Інші умови роботи мають бібліотеки Бобринецької, Маловисківської, Соколівської Кіровоградського району ОТГ. Відсутні, в названих ОТГ, бібліотеки, які б здійснювала методичне керівництво. Працює в книгозбірнях 21 фахівець, у т.ч. лише 19% осіб – на ставку, інші на 0,75, 0,5 і 0,25 ставки. Як результат, *бібліотеки цих ОТГ охоплюють читанням* 46,5% дітей – вихованців дитсадків та учнів шкіл. За 2017 р. обслужено користувачів 1,1 тис., відвідування – 13,9 тис., книговидача – 24,7 тис. По бібліотеках Бобринецької ОТГ відсутня інформація про «дитячий фонд», так як при переході в ОТГ, по облікових документах пройшло злиття «дорослого» і «дитячого» фондів. Лише бібліотеки Соколівської ОТГ отримали кошти з місцевого бюджету на придбання книг і періодики, а також проводили очищення фондів від зношених та морально застарілих видань. *Забезпеченість документами* на 1 користувача: 21,3 – по бібліотеках Соколівської і 60,6 – Маловисківської ОТГ, *обертаність фонду*, відповідно, 0,4 і 0,5.

Аналіз статистичних показників роботи за 2017 рік усіх бібліотек області, у т. ч. й ОТГ, які обслуговували дітей, свідчить, що основні планові показники виконані. Показник «*користувачі*» склав 104,7 тис. (виконання до плану – 107,8%), що більше на 700 осіб проти 2016 року. Бібліотеки *відвідали* 1 млн. 235,9 тис. дітей (123,4% до плану), що на 21,5 тис. більше 2016 р. *Видано* 2 млн 189,4 тис. прим. документів (104,2% до плану), що на 8,9 тис. прим. документів більше за 2016 р. *Середнє відвідування* становило 11,8, *читаність* – 20,9.

На початок 2018 р. «*дитячий фонд*» бібліотек області, нараховував 1 млн. 961,4 тис. прим. документів, що на 69,9 тис. прим. менше, ніж на початок попереднього року. До бібліотек *надійшло* 29861 прим. документів (на 2,0 тис. прим. більше 2016 року). Позитивна тенденція спостерігається щодо упорядкування документного фонду. *Вилучено* 87630 прим. документів, що на 19,1 тис. прим. більше проти 2016 року. *Забезпеченість документами* на одного користувача – 18,7, *обертаність* – 1,1, *коефіцієнт оновлення «дитячих фондів»* становить 1,5% (на 0,1% більше 2016 р.).

Не можна обійти увагою участь працівників бібліотек області у всеукраїнських і обласних заходах, що проводила обласна

бібліотека для дітей ім.Т.Г.Шевченка. У заходах із підвищення кваліфікації – обласних семінарі-практикумі, практикумі, творчих лабораторіях бібліотечної інноватики для сільських бібліотекарів на базі Новоархангельської і Компаніївської РДБ пройшли навчання 104 бібліотечних фахівці, у т. ч. представники бібліотек ОТГ, ЦБ. Відбулося стажування на базі ОДБ ім.Т.Г.Шевченка новопризначених керівників Благовіщенської, Бобринецької, Олександрівської, Устинівської РДБ. Разом з тим, через відсутність коштів, нерегулярно відвідують навчання працівники Гайворонської РДБ, Світловодської ДК МДБ, бібліотеки-філії № 8 для дітей Світловодської МЦБС, Побузької МДБ Голованівського району, Новомиргородської МДБ, Рівнянської СДБ Новоукраїнського району.

Р/М/ДБ – учасники обласних етапів **Всеукраїнських соціологічних досліджень** Національної бібліотеки України для дітей «Книга. Бібліотека. Читацька компетентність дітей», «Професійна компетентність бібліотекаря дитячої бібліотеки», моніторингу «Книга року – 2017» та **обласного моніторингу** «Фонди для дітей у бібліотеках області: об'єктивний аналіз та погляд на проблеми».

Активністю бібліотек і масовістю юних учасників відзначилися проведені на Кіровоградщині **всеукраїнські заходи**. Результат такої роботи – кількість бібліотек-учасниць, а головне – залучення до участі в них дітей. Учасниками *Всеукраїнського тижня дитячого читання* стали 18 тис. дітей, конкурсу «Книгоманія 2017» – 2,8 тис., літературного конкурсу «Творчі канікули» - 120.

Переможцями 4-го обласного етапу конкурсу «**Книгоманія 2017**» були представники з Долинського району: Сліпченко Олена, 6 кл. (м. Долинська) та Ільчов Данило, 7 кл. (Лаврівська сільська бібліотека, Долинський район), які представляли область на фестивалі дитячого читання «Книгоманія» у Львові.

Переможцями обласного туру літературного конкурсу «**Творчі канікули**» стали 13 дітей із смт Побузьке Голованівський район; смт Новгородка, Петрове, Олександрівка, міст Бобринець, Долинська, Кропивницький, Новоукраїнка, Олександрія, с. Хашувате Гайворонський район, с. Глинськ Світловодський район. На Всеукраїнському рівні переможцем в номінації «Безмежний світ

моєї уяви» та віковій категорії 14-18 років визнано прозовий твір «Як люди совість в душі впустили і світле щастя віродили» Костюк Ростислава із села Хашувате Гайворонського району. Твори чотирьох представників від області увійшли до збірки «Творчі канікули», яку видала Національна бібліотека України для дітей. Окрім прозового твору Костюка Ростислава, поезія «Воля, що долає час» та інші Бірзула Дениса в номінації «Так, я люблю Україну» (м. Кропивницький), прозові твори – «Давня легенда» Варакути Анни в номінації «Моя майбутня професія» (м. Кропивницький), «Тореадори з Васюківки. Далі буде...to be continued» Комишової Олександри в номінації «Далі буде? Ні, «далі» – вже є!» (сmt. Петрове).

З успіхом пройшла **обласна бібліотечна акція «Читай, я буду слухати!»**, за умовами якої читання відбувалися у форматі сторі-тайм (story-time) – дорослий читає вголос групі дітей. Учасники Бібліоакції – 197 публічних бібліотек, серед яких 28 спеціалізованих бібліотек для дітей, а також опробувати методику сторі-тайм міські для дорослих і сільські бібліотеки Благовіщенського, Вільшанського, Гайворонського, Голованівського, Добровеличківського, Долинського, Знам'янського, Кіровоградського, Компаніївського, Новомиргородського, Новоукраїнського, Олександрійського, Світловодського районів, міст Знам'янка, Кропивницький, Олександрія. До читань була залучена широка аудиторія дітей – більше 10,3 тис., з них – 1,9 тис. дошкільників. Із загальної кількості учасників до бібліотек вперше записалися 19,6% юних земляків, третя частина – дошкільники. У ході Бібліоакції проведено 633 заходи.

Різноманітні **культурно-просвітницькі заходи**, що відбулися протягом 2017 року позитивно впливають на популярність бібліотек, розширюють коло соціальних партнерів, які зацікавлені у спільній професійній діяльності. Перевага надавалася таким напрямом роботи як формування національно-патріотичної свідомості, підвищення престижу читання серед дітей, розвитку творчих здібностей, організації дозвілля з книгою. Традиційно **влітку** бібліотеки працювали з дітьми, які відпочивали на пришкільних майданчиках, таборах відпочинку. Були розроблені програми літнього читання «Канікули з книгою», «Літо – час до

читання», «Літо на книжкових островах», «Літо кличе» тощо. В бібліотеках Олександрійської ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна, Добровеличківської РДБ працювали кіномайданчики, де діти могли переглянути популярні мультиплікаційних фільми. Організація такого дозвілля особливо актуальна для малозабезпечених родин, школярів, які у літній період залишилися на місцях. Усього під час літа на заходах у бібліотеках побували більше 8 тис. дітей.

При бібліотеках для дітей працювали і **58 об'єднань за інтересами**: клуби, гуртки, студії, школи, вітальні. Організовані нові об'єднання: *гурток «Канітошка»* для молодших користувачів (Добровеличківська РДБ); *клуб «Плюшева няня»* для дошкільників (Олександрівська РДБ), клуби *«Code Club»* по створенню комп'ютерних програм та *«Робоклуб»*, де всі комп'ютерні програми ігор та навчання побудовані на використанні всесвітньо відомого конструктора «Lego», *гурток «Шаховий коник»* для дошкільників та дітей молодшого шкільного віку (Олександрійська ЦМДБ ім. Ю. Гагаріна).

Найкращі напрацювання у роботі бібліотек області з користувачами-дітьми знайшли відображення на блозі «Фаховий меседж» обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка <http://fahovuymassage.blogspot.com/>.

З огляду на вище означене констатуємо, що проблемами для бібліотек області як і в попередні роки залишаються: відсутність стабільної системи фінансування в обсягах, достатніх для ефективної діяльності і розвитку; недостатні темпи оновлення інформаційних технологій, що ускладнює або унеможлиблює виконання виробничих процесів та обслуговування користувачів на сучасному рівні; слабка матеріальна база.

Разом з тим, наявні ресурси, досвід, позитивний імідж серед місцевих громад, підтримка партнерів дають можливість бібліотекам забезпечувати інформаційні, освітні, дозвіллі потреби юних громадян та організаторів дитячого читання.

Продовжуючи розпочату роботу щодо розвитку послуг для юних жителів бібліотекам слід звертати увагу на:

- удосконалення промоційної діяльності та комунікації для розширення соціально-культурного простору дитячого читання;
- розвиток соціальних та інноваційних послуг;
- залучення громади до дитячої бібліотеки як закладу, куди людина, прийшовши один раз, захотіла б повернутися знову;
- пошук грантових проектів і програм неурядових організацій, розвиток фандрейзингової діяльності;
- упорядкування документних фондів бібліотек, переходу на таблиці УДК.

Видавець та виготовлювач

Кіровоградська обласна
бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка
вул. Шевченка, 5
м. Кропивницький, 25006
Сайт: <http://librarychl.kr.ua>